

8. 7. 2004

ID: 27065

Půjčka a dobré mravy

Není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., když spoludlužník je povinen zaplatit spoludlužníku svůj podíl na zaplacené půjčce, ač se na spotřebování půjčky nijak nepodílel, protože bylo jen jeho věcí, aby využil svého práva podílet se na spotřebování půjčky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 77/2003, ze dne 16.5.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. M., zastoupeného JUDr. J. A., advokátem, proti žalovanému A. Ch., zastoupenému JUDr. B. T., advokátem, o zaplacení částky 100 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 9 C 715/97, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. září 2002 č. j. 8 Co 1789/2002 - 188, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Českém Krumlově v pořadí svým pátým rozsudkem ze dne 3. května 2002 č. j. 9 C 715/97 - 174 zamítl žalobu na zaplacení 100 000 Kč s příslušenstvím a zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že účastníci (jako dlužníci) společně uzavřeli s věřitelem F. M. dne 9. 7. 1993 smlouvu o půjčce ve výši 200 000 Kč a oba se zavázali ji vrátit do 31. 7. 1993. Celou částku převzal, spotřeboval a vrátil věřiteli žalobce. Pokud žalobce tvrdil, že z převzaté půjčky od věřitele uhradil pohledávku za žalovaným ve výši 100 000 Kč, spočívající v tom, že za něho doplatil úvěr na dům v P. a půjčil mu pro J. K. obnos 50 000 Kč, nepovažoval soud prvního stupně tato tvrzení za prokázaná. Dospěl k závěru, že mezi účastníky se jedná o solidární závazek dlužníků vůči věřiteli ve smyslu § 511 odst. 1 obč. zák., a jestliže žalobce v rozsahu uplatněného nároku dluh sám splnil, je oprávněn požadovat náhradu po žalovaném podle jeho podílu (§ 511 odst. 3 obč. zák.). Soud dovodil, že v daném případě ale regres nepřichází v úvahu, protože půjčku, kterou žalobce věřiteli splatil, také sám spotřeboval. Neexistuje tedy podíl (povinnost) žalovaného vrátit žalobci 100 000 Kč, a to ani z neprokázaných pohledávek žalobce.

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 12. září 2002 č. j. 8 Co 1789/2002 - 188 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci 100 000 Kč s 21 % úrokem z prodlení od 16. 12. 1996 do zaplacení a zamítl žalobu na zaplacení 21 % úroku z prodlení z částky 50 000 Kč od 20. 9. 1996 do 16. 10. 1996 a 21 % úroku z prodlení z částky 100 000 Kč od 17. 10. 1996 do 15. 12. 1996; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně i soudem odvolacím. Krajský soud se ztotožnil se skutkovými závěry okresního soudu, souhlasil i s jeho právním závěrem, že v dané věci je namístě aplikovat § 511 odst. 3 obč. zák., podle něhož dlužník, který splní v rozsahu uplatněného nároku dluh sám, je oprávněn požadovat náhradu po ostatních dlužnících podle jejich podílů. Nesouhlasil však se závěrem soudu prvního stupně, že v dané věci regres ve smyslu § 511 odst. 3 obč. zák. nepřichází v úvahu, protože půjčku, kterou vrátil sám žalobce, tak ji také sám spotřeboval. Odvolací soud dovodil, že ve smyslu § 511 odst. 2 obč. zák. nebyla v daném případě stanovena velikost podílu jednotlivých dlužníků na dluhu právním předpisem ani rozhodnutím soudu a nebylo prokázáno, že by mezi účastníky byly dohodnuty jiné podíly; proto jsou podíly obou dlužníků stejné, tj. u každého z nich 100 000 Kč, a žalobce je oprávněn podle § 511 odst. 3 obč. zák. požadovat na žalovaném náhradu podle jeho podílu. Tento závěr nemůže zpochybnit zjištění, že půjčku spotřeboval sám žalobce, když náležitostí platně uzavřené smlouvy o půjčce nemusí být uvedení jejího důvodu či použití, a byla-li půjčka spotřebována pouze žalobcem, stalo se tak na základě dohody účastníků, resp. nestalo se tak v rozporu s projevem vůle účastníků. Protože v odvolacím řízení bylo účastníky nesporně tvrzeno, že žalobce vyzval žalovaného k zaplacení částky 100 000 Kč nejpozději dne 15. 12. 1996, je žalovaný v prodlení se zaplacením dluhu od 16. 12. 1996, a od tohoto data náleží žalobci i úroky z prodlení ve výši podle § 1 vládního nařízení č. [142/1994](#) Sb.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť má za to, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení a z důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř. s tím, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Nesouhlasí se závěrem obou soudů, že smlouva o půjčce ze dne 9. 7. 1993 je úkon nezpochybnitelný, když podle znaleckého posudku je na předmětné smlouvě podpis žalovaného pouze pravděpodobně jeho podpisem, z čehož

vyplývá, že soud se měl zabývat mírou této pravděpodobnosti, aby bylo možno z tohoto skutkového zjištění vycházet, což neučinil. Dovolatel nesouhlasí se závěry soudů o charakteru společného závazku účastníků, za správný však považuje závěr soudu prvního stupně (když jiný závěr by byl podle dovolatele v rozporu s dobrými mravy), že byla-li půjčka spotřebována žalobcem, regres vůči žalovanému nepřichází v úvahu. Má za to, že teprve v případě, že by bylo prokázáno, že půjčené finanční prostředky byly použity pro společné záměry účastníků či dílčí plnění, každému jednou polovinou, pak teprve tehdy by toto zjištění mohlo zakládat úvahy o solidární odpovědnosti účastníků. Dovolatel nepovažuje rozsudek odvolacího soudu ani rozsudek soudu prvního stupně s ohledem na dovolací důvody za správný a navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně byl zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Za důvod ke zrušení rozsudků obou stupňů považuje dovolatel i procesní námitku promlčení nároku z půjčky vůči žalovanému, když tvrzená smlouva byla uzavřena dne 9. 7. 1993 s datem splatnosti dne 31. 7. 1993 a žaloba byla podána teprve 3. 3. 1997.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a opírá se o způsobilé dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal podle § 242 o. s. ř. a neshledal dovolání důvodným.

Podle § 241a odst. 3 o. s. ř. lze dovolání odůvodnit tím, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Z obsahu dovolání vyplývá, že dovolatel svými námitkami brojí proti správnosti skutkových zjištění významných pro rozhodnutí věci, zejména nesouhlasí se závěrem obou soudů, že žalovaný uzavřel společně s žalobcem jako společný dlužník smlouvu o půjčce ze dne 9. 7. 1993.

Dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepojí s každou námitkou účastníka ke zjištěnému skutkovému stavu; pro dovolací řízení významné jsou jen ty námitky, jejichž obsahem je tvrzení, že skutkové zjištění, ze kterého napadené rozhodnutí vychází, nemá v provedeném dokazování oporu v podstatné části. Podstatnou částí se přitom rozumí takové skutečnosti, jež má odvolací soud za prokázané a které byly významné pro rozhodnutí věci při aplikaci hmotného práva. Uvedenému ustanovení odpovídá tvrzení, jehož prostřednictvím dovolatel zpochybní logiku úsudku soudu o tom, co bylo dokazováním zjištěno, eventuálně tvrdí-li, že soud z logicky bezchybných dílčích úsudků (zjištění) učinil nesprávné (logicky vadné) skutkové závěry. Skutková podstata vymezující dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. obsahuje dvě podmínky. První z těchto podmínek splní dovolatel tím, že namítá, že soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, nebo že naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Druhá z uvedených podmínek je splněna výhradou, že v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je - z hlediska jejich závažnosti, zákonnosti, pravdivosti či věrohodnosti - logický rozpor, nebo že výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až § 135 o. s. ř.

Dovolací soud dospěl k závěru, že v daném případě nenastala situace, jež by naplňovala předpoklady uvedeného dovolacího důvodu. Skutkové zjištění soudu prvního stupně, s nímž odvolací soud vyslovil souhlas, a ze kterého napadené rozhodnutí vychází - že žalovaný uzavřel společně s žalobcem jako společný dlužník smlouvu o půjčce ze dne 9. 7. 1993 - má oporu v provedeném dokazování, neboť soud vycházel ze znaleckého posudku PhDr. M. N., podle něhož je míra pravděpodobnosti podpisu žalovaného na předmětné smlouvě o půjčce určena převažující mírou shodných znaků sporných podpisů žalovaného s jeho pravými podpisy. Až na jeden částečně rozdílný, resp. i nesrovnatelný znak (což mohlo být způsobeno podle znalce i omezeným rozsahem srovnávacího materiálu), bylo totiž mezi podpisy pravými a spornými znalce shledáno deset znaků shodných. Není možno proto konstatovat, že by soudy vzaly v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, či že by pominuly rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány.

Dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. tedy nebyl uplatněn právem.

Dovolací soud se dále zabýval uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení, dospěl-li odvolací soud k závěru, že žalobce je oprávněn podle § 511 odst. 3 obč. zák. požadovat na žalovaném náhradu podle jeho podílu ve výši 100 000 Kč.

Nesprávným právním posouzením věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

Podle § 511 odst. 1 obč. zák. jestliže je právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, nebo účastníky dohodnuto, anebo vyplývá-li to z povahy plnění, že více dlužníků má témuž věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoli z nich. Jestliže dluh splní jeden dlužník, povinnost ostatních zanikne.

V daném případě účastníci (jako dlužníci) společně uzavřeli s věřitelem dne 9. 7. 1993 smlouvu o půjčce ve výši 200 000 Kč a oba se zavázali ji vrátit do 31. 7. 1993. Jestliže odvolací soud na základě takto zjištěného skutkového stavu dospěl k závěru, že mezi účastníky se jedná o solidární závazek dlužníků vůči věřiteli ve smyslu § 511 odst. 1 obč. zák., nelze odvolacímu soudu vytknout nesprávné právní posouzení dané věci. Povinnost k plnění mezi společnými dlužníky je dělená jedinečně tehdy, nebylo-li dohodnuto, že dlužníci jsou povinni plnit společně a nerozdílně (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 12. 1973, sp. zn. 3 Cz 57/73, uveřejněné ve Sborníku stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyšších soudů ČSSR, ČSR a SSR 1970 - 1983, str. 495). Pokud tedy v daném případě se oba účastníci zavázali vrátit dlužnou částku věřiteli jako společní dlužníci a současně se jako spoludlužníci zavázali, že zaplatí věřiteli úrok ve výši 5 000 Kč za každý další týden od data půjčky, uzavřeli dohodu o společném a nerozdílném plnění a vznikl mezi nimi vztah solidárních dlužníků, byť to výslovně ve smlouvě o půjčce nebylo ujednáno.

Podle § 511 odst. 2 obč. zák., není-li právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, anebo účastníky dohodnuto jinak, jsou podíly na dluhu všech dlužníků ve vzájemném poměru stejné.

Protože v dané věci nebyla velikost podílu stanovena právním předpisem ani rozhodnutím soudu a nebylo prokázáno, že by mezi účastníky jako solidárními dlužníky byly dohodnuty jiné podíly, nelze ani v tomto směru vytknout odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení, uzavřel-li, že podíly účastníků na dluhu jsou stejné, tj. u každého z účastníků 100 000 Kč.

Podle § 511 odst. 3 obč. zák. jestliže dlužník v rozsahu uplatněného nároku dluh sám splnil, je oprávněn požadovat náhradu na ostatních podle jejich podílů. V dané věci dluh splnil žalobce, proto odvolací soud správně uzavřel, že ve smyslu uvedeného ustanovení vzniklo žalobci vůči žalovanému jako spoludlužníku právo na zaplacení náhrady jeho podílu na dluhu. Smyslem tohoto následného regresu je totiž odstranit nepříznivé důsledky pasivní solidarity. Odvolací soud poté rovněž správně dovodil, že pro oprávněné uplatnění regresu není rozhodující, spotřeboval-li půjčku sám žalobce. Na základě smlouvy o půjčce společnému dlužníkovi nevznikne jen povinnost podílet se na zaplacení dluhu, ale zároveň mu vznikne i oprávnění půjčku použít a konzumovat. Jedná se o dva odlišné právní vztahy. V jednom právním vztahu, který je předmětem dané věci, vystupuje žalobce jako věřitel, který sám zaplatil půjčku, a žalovaný jako jeho dlužník, který je povinen podílet se na úhradě dluhu (zaplacení půjčky) podle svého podílu. V druhém právním vztahu vystupuje žalovaný jako věřitel, který je oprávněn požadovat po žalobci jako dlužníku zaplacení částky odpovídající jeho podílu na půjčce, resp. spotřebování jeho podílu z půjčky ve výši jedné poloviny. Jestliže dlužník (žalovaný) nevyužije možnosti podílet se na právech spoludlužníka, nemůže tato skutečnost omezit nebo úplně vyloučit plnění jeho povinností jakožto spoludlužníka plynoucí ze závazkového vztahu solidárních dlužníků, v daném případě vůči žalobci. Dlužník (žalobce), který dluh sám splnil, by tak bylo neprávem odepřeno právo regresu ve smyslu § 511 odst. 3 obč. zák. Bylo na žalovaném, aby svůj nárok vůči žalobci uplatnil, jak to učinil žalobce. Není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., když spoludlužník je povinen zaplatit spoludlužníku svůj podíl na zaplacené půjčce, ač se na spotřebování půjčky nijak nepodílel, protože bylo jen jeho věcí, aby využil svého práva podílet se na spotřebování půjčky. Uplatnil-li následně spoludlužník své zákonné právo na náhradu podílu na dluhu po spoludlužníku ve smyslu § 511 odst. 3 obč. zák. za situace, že tento své právo na čerpání půjčky neuplatnil, nemůže tato skutečnost vést k závěru, že by přiznání nároku (uplatnění regresu) bylo v rozporu s dobrými mravy.

K námitce promlčení, která byla uplatněna až v dovolání, nemůže dovolací soud přihlížet. Z přezkumné povahy činnosti dovolacího soudu vyplývá, že skutkový základ věci, tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení, nemůže být v rámci dovolacího řízení rozšiřován, nemohou být uplatňovány nové skutečnosti nebo důkazy. Sám charakter přezkumné činnosti dovolacího soudu nepřipouští, aby správnost rozhodnutí odvolacího soudu byla hodnocena s přihlédnutím k novým skutečnostem nebo důkazům, které nebyly provedeny v nalézacím řízení. Podle § 100 odst. 1 obč. zák. může námitka promlčení vznesená dlužníkem vyvolat právní účinky jedinečně za předpokladu, že dlužník vznesl námitku promlčení v rámci soudního řízení a ještě před právní mocí rozsudku. V dané věci ze spisového materiálu však vyplývá, že žalovaný tak neučinil, čímž se vzdal oprávnění namítat promlčení ještě před právní mocí rozsudku.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229

odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Protože nebylo zjištěno a ani dovolatelem tvrzeno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen takovými vadami, Nejvyšší soud České republiky, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), dovolání žalovaného podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)